

SDU International Journal of Educational Studies

Social Studies Teacher Candidates History Awareness and Interests in History Courses

Ceren Utkugün¹, Mehmet Kürşat Koca¹
¹Afyon Kocatepe University.

To cite this article:

Utkugün, C. & Koca, M.K. (2020). Social studies teacher candidates history awareness and interests in history courses. *SDU International Journal of Educational Studies*, 7(1), 114-134. DOI: 10.33710/sduijes.646867

[Please click here to access the journal web site...](#)

SDU International Journal of Educational Studies (SDU IJES) is published biannual as an international scholarly, peer-reviewed online journal. In this journal, research articles which reflect the survey with the results and translations that can be considered as a high scientific quality, scientific observation and review articles are published. Teachers, students and scientists who conduct research to the field (e.g. articles on pure sciences or social sciences, mathematics and technology) and in relevant sections of field education (e.g. articles on science education, social science education, mathematics education and technology education) in the education faculties are target group. In this journal, the target group can benefit from qualified scientific studies are published. The publication languages are English and Turkish. Articles submitted the journal should not have been published anywhere else or submitted for publication. Authors have undertaken full responsibility of article's content and consequences. *SDU International Journal of Educational Studies* has all of the copyrights of articles submitted to be published.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tarih Bilinci ve Tarih Derslerindeki İlgi Alanları

Social Studies Teacher Candidates History Awareness and Interests in History Courses

Ceren Utkugün¹, Mehmet Kürşat Koca²

¹Afyon Kocatepe Üniversitesi

Orcid ID: 0000-0002-5911-9175

²Afyon Kocatepe Üniversitesi

Orcid ID: 0000-0002-1410-0411

Geliş Tarihi: 14/11/2019

Kabul Ediliş Tarihi: 02/04/2020

Özet

Bu araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında öğrenimlerini sürdüren öğretmen adaylarının tarih bilinci ve tarih derslerindeki ilgi alanlarını belirlemektir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Bu bağlamda 2018-2019 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında öğrenimlerini sürdüren 203 öğretmen adayı araştırmanın katılımcılarını oluşturmuştur. Elde edilen veriler “Gençlerin Tarih Bilinci Üzerine Karşılaştırmalı Avrupa Projesi”nin Türkiye uygulaması sorularından yararlanarak hazırlanan anket formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde istatistik paket programı yardımıyla betimsel istatistik (yüzde ve frekans dağılımları) teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; öğretmen adayları tarih alanının önemini ve hayatlarıyla olan ilgisini kabul etmişlerdir. Tarihi yol gösterici, günceli açıklamada yararlı, toplumu yönlendirici, etkileyici, macera ve heyecan kaynağı olarak tanımlayan öğretmen adayları tarihin sunuluşunda somut, elle tutulur, gözle görülür bir şekilde yansıtılmasının önemini vurgulamışlardır. Öğretmen adaylarının tarih derslerindeki ilgi alanları ise kendi kültürel değerleri ve coğrafyalarıyla ilişkilendirdikleri konulara yoğunlaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarih bilinci, Tarih öğretimi, Sosyal Bilgiler, Öğretmen adayı.

Abstract

The aim of this research is to determine the history awareness and the interests of the teachers who continue their education in the Department of Social Studies Education. The screening model was used in the research. In this context, in 2018-2019, 203 teacher candidates who have been studying in Afyon Kocatepe University Faculty of Education Department of Social Studies Education have formed the working group of the research. The obtained data which is collected by "European Comparative Project on Youth's Awareness of History" a questionnaire prepared by benefiting from Turkey application questions. Descriptive statistics (percentage and frequency distributions) techniques were used in the analysis of the data with the help of the statistical package program. According to the results of the study, the teacher candidates accepted the importance of the field of history and its relevance to their lives. The teacher candidates who define history as a guiding, up-to-date statement, guiding society, impressive, a source of adventure and excitement emphasized the importance of concrete, tangible, visible projection in the presentation of history. Teacher candidates interests in history lessons focused on the issues they associate with their cultural values and geography.

Key words: History awareness, History teaching, Social Studies, Teacher candidate.

¹ İletişim: Ceren Utkugün, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, cerendemirdelen@hotmail.com

GİRİŞ

Geçmişten günümüze insanların serüvenini inceleyen tarih bilimi, sosyal bilimlerin önemli disiplinlerinden birisidir. Tarih, bilimsel bir bakış açısıyla insanoğlunun serüveninin kanıtlara dayalı olarak ortaya konulmasıdır. Tarih öğretimi ise formal eğitim kurumları aracılığıyla, tarih biliminin ortaya koymuş olduğu bilgi, tutum ve becerileri öğrencide davranış haline getirmeyi hedeflemektedir (Demircioğlu, 2005). Tarih, ilkokul dördüncü sınıftan yedinci sınıfa kadar Sosyal Bilgiler dersi içinde, sekizinci sınıfta İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi olarak ilkokul ve ortaokullarda okutulmaktadır. Ortaöğretimde müstakil bir ders olmak üzere ortaöğretimin sonuna kadar müfredatta yer alan bir disiplin olduğu söylenebilir.

Öğrenme, pek çok faktörün etkili olduğu karmaşık bir süreçtir. Bu süreci etkileyen yeterliliklerden biri de kuşkusuz öğretmen ve öğrencilerin ilgili konu alanına yönelik giriş davranışlarının niteliğidir (Şimşek, 2010). Bloom (1995)'e göre giriş davranışları; bilişsel ve duyuşsal olmak üzere iki grupta incelenir. Bilişsel giriş davranışları, öğrenme için gerekli bilgi, beceri ve değerleri kapsarken, duyuşsal giriş davranışları ise öğrencilerin konu alanına yönelik ilgisi, tutumu ve akademik benlik tasarımı olarak adlandırılan “konu alanını öğrenmeye ilişkin öz-inancını” kapsar. Bu bağlamda duyuşsal giriş davranışlarını bilişsel giriş davranışlar kadar öğrenmeyi belirleyici ve biçimlendirici rol oynayabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin bir öğretim alanına yönelik duyuşsal giriş davranışlarının niteliğinin, ilgili konu alanına yönelik eylemlerinin yönünü ve derinliğini belirlediği gibi, yöneteceği öğretim/öğrenme etkinliklerini ve dolayısıyla öğrencilerin konu alanına yönelik tutum ve davranışlarını da etkileyeceği düşünülmektedir. Bu yüzden tarih öğretimi yapacak öğretmenin öncelikle tarihe yönelik bir ilgiye, olumlu bir tutuma ve tarih çalışma alanını öğretebileceklerine ilişkin öz-inanca sahip olmasının gerekliliği yinelenir. Diğer bir ifadeyle tarih öğretecek öğretmenin öncelikle tarihe yönelik olumlu duyuşsal giriş özelliklerine sahip olması beklenir (Şimşek, 2010). Demircioğlu (2005)'na göre; iyi bir tarih öğretmeni, tarihi bilgisi çok iyi olan değil, müfredatın içerdiği bilgiler çerçevesinde tarihi basitleştirip sevdiren ve öğrencilerinde istindik davranış değişiklikleri meydana getirmeyi başaran öğretmendir. Karabağ (2002), “tarih öğretmenin tarih ve tarih eğitimine karşı yaklaşım ve tutumlarının, gerçekleştireceği öğretime yansıtacağını, tarihi seven ve gerekliliğine inanan bir öğretmenin mesleğini severek yapacağını” belirtmiştir.

Bir bireyin tarih bilincine sahip olması öncelikle o bireyin ister sosyalleşmesinin, ister kendi yaşam deneyiminin etkisiyle tarihin farkında olmasıdır. Bilincin farkında olacağı tarih; geçmişin yorumlarının, güncel ilişki algılamaların ve geleceğe ait beklentilerin karmaşık bir ilişkilendirilmesidir. Böyle olunca tarih zihni bir kurgu olmaktadır. Bu kurgu anlatısal bir yapıda, geçmişi anlamlandırarak, geçmişten geleceğe uzanan değişim içinde insanın yaşamına yön vermektedir. Tarih bilinci bu kurguya ilişkin bir bilinçtir, bir farkında olmadır (Tekeli, 1998). Şekil 1'de farkında olunacak ilişki görselleştirilmiştir. Tekeli (1998)'e göre dünyada ve toplumumuzda bireylerin tarih bilincine sahip olmalarına genellikle olumlu bir değer yükliyoruz. Dolayısıyla yetişmekte olan gençlerin tarih bilincine sahip olmasını istiyoruz.

Şekil 1. Tarih bilincinin iç ilişkileri

Okullarda tarih derslerinin okutulma nedenleri tarihsel dönem ve ülkelere göre farklılık gösterse de tarih dersleri uzunca bir süre vatandaşlık eğitiminin bir aracı olarak görülmüştür. Devletlerin ve toplumların vatandaşlık kavramına yükledikleri anlamlar çeşitlilik göstermekle beraber tarihin genel olarak ulusal duyguların gelişmesi,

insan hakları, demokrasi, kültürel haklara saygı ve kültürel kimliğin geliştirilmesi gibi birçok ögeyi seçilmiş olay ve olgularla beslediği düşünülmüştür. Tarih öğretimi yoluyla öğrencilerin kişilik gelişimi, sosyalleşme ve vatandaşlık eğitimine katkıda bulunma amaçlanmaktadır. Tarih eğitimi vatandaşlık duygusu, moral ve kültürel değerleri aşılacak açısından Türk toplumunun ihtiyaçlarını karşılamak üzere düzenlenmiştir (Dilek, 2002).

Ancak pratikte sınıflarda tarih eğitimi konusunda bazı sorunların yaşanmaktadır. Örneğin bazı öğrenciler öğretimin soyutluğu ve ezber vurgusu nedeniyle tarih derslerini sıkıcı görmektedirler. Tarih soyut bir konu olmasına rağmen, farklı yöntem, yaklaşımlar kullanılarak ve öğrenci gereksinim ve ilgi alanları dikkate alınmak kaydıyla yeniden düzenlenerek ilgi çekici bir hale getirilebilir (Demircioğlu, 2016). Öğrencilerin ilgi ve istekleri öğretimde belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Çünkü bu ilgi ve istekler öğrencilerin derste başarılı olmasını ve derse motive olmasını sağlar (Kaya ve Demirel, 2008). Bir öğretim programı söz konusu olduğunda gerek eğitimciler ve gerekse tarihçiler öğrencilerin gereksinimlerini ve ilgi alanlarını düşünmek durumundadırlar. Bu öngörü programın öğrenci merkezli olmasını gerektirmektedir (Özbaran, 2003). Tekeli (2002)'ye göre; eğer tarih programında ilgi yoğunluklarının artırılması, değişik türden kapasitelerin geliştirilmesi ve öğrencilerin bir tarih yazarı gibi yetiştirilmesi isteniyorsa program öğrencilerin ilgi ve kapasite çeşitliliğine duyarlı olmalıdır. Eğer öğrenci tarihi çalışılacak bir ders olarak görmekten kurtulursa seyrettiği filmleri, okuduğu romanları bir eğitim malzemesine dönüştürebilecektir. Böylece eğitim sınıfı sadece mekan olarak değil zaman olarak da aşmış olacaktır. Safran (2006)'ya göre öğrencilerin ilgileri göz önünde bulundurulmadan yapılan tarih öğretiminden kayda değer sonuçlar alınacağı kuşkuludur.

Öğretimde belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde öğrencilerin ilgi ve istekleri oldukça önemlidir. Çünkü bu ilgi ve istekler öğrencilerin derste motive olmasını ve bu derste başarılı olmasını sağlar. Ülkemizde öğrenci ilgi ve motivasyonu bakımından en çok sıkıntı duyulan alanların başında sosyal bilimler ve özelden de tarih eğitimi gelmektedir (Kaya ve Demirel, 2008). Paykoç (1991)'e göre; “*Öğrenciler sosyal bilimler alanının önemini anlayamamakta, bu alanı fen ve matematiğe göre daha az gerekli bir alan olarak görmektedirler. Bunun temelinde öğrencilerin sosyal bilimler öğretiminin amaçlarını kavrayamamaları ve bu derslerden gelecekteki yaşamlarına dönük bir yarar beklememeleri gibi önemli nedenler yatmaktadır.*” Öğrencilerin tarihin önemini, niçin tarih öğrendiğini kavrayamaması ya da ona kavratılmaması yanında tarih derslerinin öğrencinin pasif bir konuma itilerek öğretmen anlatımı ve ders kitabı temelli işlenmesi, ayrıntılara ve ezbere dayanması, siyasi ve askeri olaylara ağırlık vererek toplumsal tarihin dışlanması, öğrencinin yaşamından ve bugününden kopuk olması, çağdaş tarihe yer vermemesi, tarih alanındaki çağdaş değer ve yeni yaklaşımların gerisinde kalması, kendi coğrafyası içine dönük olması, tarih öğretiminin yanlış tutum ve davranışları, ideolojik yaklaşımlar yıllardan beri birçok tarihçi ve eğitimci tarafından sıklıkla dile getirilmiştir (Kaya ve Demirel, 2008).

Sosyal Bilgiler dersinin tanımında yer alan “*insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşimini geçmiş, bu gün ve gelecek bağlamında incelenmesi*” (MEB; 2005) ifadesi ilkökul ve ortaokul düzeyinde tarih bilinci kazandırma görevinin Sosyal Bilgiler dersine verildiğine vurgu yapmaktadır. Sosyal Bilgiler öğretim programındaki zaman ve kronolojiyi algılama, süreklilik ve değişimi algılama gibi temel beceriler ile Kültür ve Miras öğrenme alanı (MEB, 2018) ağırlıklı olarak tarih biliminin bilgi ve becerileri kullanılarak genç nesillere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla yaşadıkları toplum hakkındaki değerleri edinmeye en açık oldukları dönemde bireylere bu değerleri ve tarih bilincini kazandıracak ders Sosyal Bilgiler'dir. Gelecekte bu görevi yerine getirecek öğretmen adaylarının tarihi algulamaları ve tarih bilinçleri öğretim hedeflerine ulaşmada oldukça önemlidir. Bu yüzden hızla değişen zaman içerisinde Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının tarih hakkındaki algı ve düşüncelerini belirlemeye yönelik araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Ortaokulda Sosyal Bilgiler ve İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri kapsamında tarih konularının öğretimini yapan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının tarih derslerindeki ilgi alanları ve düşünceleri ile tarih bilinçleri ele alınmıştır. Bu çalışmanın amacı, tarih öğretimi ve tarih bilinci konusunda gerçekleştirilen ve *Youth and History (Gençlik ve Tarih)* adıyla yayınlanan “*Gençlerin Tarih Bilinci Üzerine Karşılaştırmalı Avrupa Projesi*”nin Türkiye uygulamasındaki sorulardan yararlanarak; öğretmen adaylarının tarihin önemi ve tarih dersleri hakkındaki görüşlerini, tarih dersi ile ilgili ilgi alanlarını ve derslerin bu ilgi alanlarını karşılayıp karşılayamadığını tespit etmektir. Öğretmen adaylarının tarih derslerindeki ilgi alanları ve düşünceleri ve tarih bilinçleri ele alınarak, öğretmen yetiştiren üniversite birimlerindeki durumun da ortaya konulması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma durum tespiti yapmayı amaçlayan betimsel nitelikli bir alan araştırmasıdır. Araştırma tarama (survey) veri toplama tekniğinin benimsendiği nicel bir araştırmadır. Tarama modelleri mevcut ya da var olan durumun olduğu gibi betimlenmesini ifade eden modeller şeklinde tanımlanmaktadır (Ary, Jacobs, Sorensen & Razavieh, 2006; Karasar, 2005). Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim dalında öğrenim sürdüren öğretmen adaylarının tarih bilinçleri ve tarih derslerindeki ilgi alanlarının mevcut durumu belirlenmek istendiğinden araştırmada tarama modeli tercih edilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları, amaçlı örnekleme türlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme ile oluşturulmuştur. Bu bağlamda araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalının 1., 2., 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören 203 öğretmen adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma katılımcılarının sınıf seviyeleri ve cinsiyete göre dağılımları Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Sınıf Ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

		f	%
Cinsiyet	Kadın	122	60.1
	Erkek	81	39.9
Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	43	21.2
	2. Sınıf	50	24.6
	3. Sınıf	62	30.5
	4. Sınıf	48	23.6
Toplam		203	100

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama aşamasında “Gençlerin Tarih Bilinci Üzerine Karşılaştırmalı Avrupa Projesi”nin Türkiye uygulaması sorularından yararlanarak geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan bu anket 1996’da lise çağlarını süren öğrenci kesime uygulanmışken, bu çalışmada öğretmenliğe aday durumdaki olgun kesime uygulanmıştır. Anketin orijinalinde 60 ana başlık bulunmaktadır. Bu çalışmada ise araştırmanın amacına uygun olan 115 maddeden oluşan 12 ana başlık kullanılmıştır. Söz konusu 115 maddenin 27’si uzman görüşü ile anketten çıkarılmış, 9 yeni madde eklenmiş, 4 madde ise yeniden düzenlenmiştir. Böylece 97 maddeden oluşan anket formu elde edilmiştir. Veri toplama aracı olan ankette öğretmen adaylarının kişisel bilgilerinin dışında; tarihin ne ifade ettiği, tarih öğretiminin amaçları, tarihin hangi biçimde sunulduğundan keyif aldıkları, hangi biçimde sunulduğuna güvendikleri, tarih derslerinin nasıl geçtiği, tarihin hangi dönemleri ve türleriyle ilgilendikleri, Osmanlı tarihinin hangi konularının ilgilerini çektiği, Türkiye’de çağdaş demokrasinin hangi evrelerinin ne kadar önemli olduğu, Cumhuriyet Tarihi anlatımının ne zaman bitirilmesini uygun buldukları ile ilgili değerlendirmeleri sorulmuştur. Anket sorularının cevaplandırılmasında Likert beşli ölçeğine uygun olarak *Tamamen Katılıyorum*, *Katılıyorum*, *Kararsızım*, *Katılmıyorum*, *Hiç Katılmıyorum* ile *Pek Çok*, *Çok*, *Biraz*, *Az*, *Çok Az* anlamını taşıyan derecelendirme ölçekleri kullanılmıştır. Bu sorulara verilen yanıtların ortalamaları hesaplanırken seçeneklere 1’den 5’e kadar uzanan puanlar verilmiş ve bu puanların ortalaması alınmıştır. Ortalama 1 değerine ne kadar yakınsa kişi o konuda kararsızdır, 5 değerine yaklaştığı ölçüde o görüşü desteklemektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Tarama türü yapılan araştırmada ölçek araştırmacılar tarafından sınıf ortamında araştırmaya katılan öğretmen adaylarına uygulanmış ve ölçek doldurulduktan sonra araştırmacılar tarafından toplanarak veriler elde edilmiştir. Ölçeğin uygulanması sırasında öğretmen adaylarına gerekli açıklamalar yapılmıştır. Toplanan ölçeklerde boş bırakılan ve araştırma sonucunu etkileyebilecek olan veriler araştırmaya dahil edilmemiştir.

Verilerin analizi; incelemenin sonuçlarının yorumlanabilmesi için verilerin organize edilmesi ve düzenlenmesi sürecidir (Miller, 1996). Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistikten faydalanılmıştır. Veriler SPSS (Statistical Packages for the Social Sciences) programı kullanılarak analiz edilmiş; yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının sorulara verdikleri cevaplar frekanslara ayrılarak yüzdelikleriyle birlikte tablolaştırılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemlerine paralel olarak tablolar halinde verilmiş, sonra da bu tablolar değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Tarihin Ne İfade Ettiği Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı (Yüzde, Frekans Ve Ortalama Puanları)

İfadeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Ortalama Puan	Standart Sapma
Tarih; okulda bir ders, başka bir şey değildir.	169 %83.3	21 %10.3	8 %3.9	2 %1	3 %1.5	1.27	.71
Tarih, beni etkileyen ve hayal gücümü harekete geçiren macera ve heyecan kaynağıdır.	2 %1	17 %8.4	37 %18.2	64 %31.5	83 %40.9	4.02	1.00
Tarih bana başkalarının başarılarından ve başarısızlıklarından ders çıkarma şansı verir.	5 %2.5	5 %2.5	37 %18.2	63 %31	93 %45.8	4.15	.97
Tarih, şimdiki yaşamımla hiç ilgili olmayan geçmişte kalmış olaylardır.	144 %70.9	29 %14.3	13 %4.6	14 %6.9	3 %1.5	1.53	.98
Tarih, neyin iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış olduğunu gösteren, öğretici örneklerdir.	5 %2.5	6 %3	33 %16.3	65 %32	94 %46.3	4.16	.97
Tarih, bugünkü yaşamın geçmişini aydınlatan ve bugünün sorunlarını açıklayan bilgiler bütünüdür.	3 %1.5	3 %1.5	23 %11.3	55 %27.1	119 %58.6	4.39	.85
Tarih bir zulüm ve felaketler zinciridir.	133 %65.5	40 %19.7	20 %9.9	7 %3.4	3 %1.5	1.55	.91
Tarih, yaşamıma tarihsel değişimlerin bir parçası olarak egemen olma aracıdır.	11 %5.4	20 %9.9	58 %28.6	65 %32	49 %24.1	3.59	1.11

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının önermelere genelde olumlu yaklaşımları görülmüştür. Tablo 2'ye göre en yüksek katılım "Tarih; okulda bir ders, başka bir şey değildir" önermesine %83.3 oranında hiç katılmıyorum yanıtı olmuştur. "Tarih, şimdiki yaşamımla hiç ilgili olmayan geçmişte kalmış olaylardır." önermesine de %70.9 oranında hiç katılmıyorum yanıtı verilmiştir. Bununla birlikte öğretmen adayları "Şimdiki yaşamımla hiç ilgili olmayan geçmişte kalmış olaylardır." ve "Zulüm ve felaketler zinciridir" önermelerine %1.5 ortalama ile son sıralarda yer vermişlerdir. Bu yanıtlar öğretmen adaylarının tarih alanının önemini ve hayatlarıyla ilgisini kabul ettiklerine ilişkin inançlarının bir göstergesi sayılabilir.

"Tarih; okulda bir ders, başka bir şey değildir" önermesine verilen yanıtların genel ortalaması 1.27; "Tarih, şimdiki yaşamımla hiç ilgili olmayan geçmişte kalmış olaylardır." önermesine verilen

yanıtların ortalaması 1.53 olarak bulunmuştur. Bu ortalamalar öğretmen adaylarının bu görüşlere katılmadığını ve tarihi önemsedğini göstermektedir.

“Neyin iyi ya da kötü, neyin doğru ya da yanlış olduğunu gösteren, öğretici bir çok örnek.” önermesine %32 oranında Katılıyorum ve %46.3 oranında Tamamen Katılıyorum yanıtının gelmesi ve “Bugünkü yaşamın geçmişi aydınlatan ve bugünün sorunlarını açıklayan bilgiler bütünüdür.” önermesine %58.6 oranında Tamamen Katılıyorum yanıtının gelmesi öğretmen adaylarının tarihin yol gösterici işlevini kabul ettiklerini göstermektedir. Öğretmen adayları tarihin günceli açıklamada yararlı olduğunu ve toplumu yönlendirme işlevinin bulunduğu görüşünü benimsemişlerdir. “Beni etkileyen ve hayal gücümü harekete geçiren bir macera ve heyecan kaynağıdır.” önermesi %31.5 Katılıyorum ve %40.0 Tamamen Katılıyorum oranı ile orta sıralarda yer almıştır. Tarih sadece bir macera ve heyecan kaynağı olmamakla birlikte bu oranlar tarihe ilginin göstergelerinden biri olarak nitelendirilebilir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Tarihin Hangi Biçimde Sunuluşuna Güvendikleri Ve Keyif Aldıkları Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı (Yüzde, Frekans Ve Ortalama Puanları)

İfadeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Ortalama Puan	Standart Sapma
Ders kitapları	57 %28.1	39 %19.2	58 %28.6	36 %17.7	13 %6.4	2.55	1.24
Tarihi belge ve kaynaklar	3 %1.5	16 %7.9	43 %21.2	55 %27.1	86 %42.4	4.00	1.04
Tarihi romanlar	15 %7.4	14 %6.9	64 %31.5	53 %26.1	57 %28.1	3.60	1.17
Tarihi filmler	8 %3.9	20 %9.9	40 %19.7	61 %30	74 %36.5	3.85	1.13
TV belgeselleri	4 %2	15 %7.4	36 %17.7	64 %31.5	84 %41.4	4.02	1.03
Öğretmenlerin anlatması	14 %6.9	26 %12.8	64 %31.5	62 %30.5	37 %18.2	3.40	1.13
Diğer yetişkinlerin anlatması (anne, baba, büyükanne, büyükbaba gibi)	18 %8.9	23 %11.3	57 %28.1	56 %27.6	49 %24.1	3.46	1.22
Müzeler ve tarihi yerler	4 %2	5 %2.5	18 %8.9	57 %28.1	119 %58.6	4.38	.89

Öğretmen adaylarının tarihin ders içi ve ders dışı sunum araçlarının güvenilirliği ve keyif vericiliği üzerine görüşlerinin dağılımını gösteren Tablo 3 incelendiğinde görsel tarihin önemi göze çarpmaktadır. Müzeler ve tarihi yerler %58.6 Tamamen Katılıyorum ortalama ile ilk sırada yer almaktadır. Bununla birlikte %41.4 ile TV Belgeselleri ve %36.5 ile Tarihi filmler yanıtlarının gelmesi tarihin sunuluşunda somut, elle tutulur, gözle görülür şekilde yansıtılmasının tercih edilmesi göze çarpmaktadır. Öğretmen adayları tarih derslerinin işlenmesinde tarihi romanların kullanılmasından keyif aldıkları noktasında ortalama %66 oranında Katılıyorum yanıtı vermişlerdir. Tarih derslerinde konuların pekiştirilmesi noktasında tarihi romanlar, şiirler, anılar ve edebi metinler oldukça önemli dokümanlardır. Derslerde kullanımına diğer seçeneklere oranla nispeten az yer verilen tarihi belge ve kaynakların %42.4 oranında güvenilir ve keyif verici bulunması ise birinci elden kaynakların ilgi çekiciliği ve güvenilirliğini göstermektedir. Ders kitapları %6.4 ortalama ile en düşük oranda güvenilir ve keyif verici bulunmuştur. Dersin merkezi konusundaki öğretmenler ders kitaplarından daha keyif verici ve güvenilir bulunmuştur.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Tarih Derslerinin Nasıl Geçtiği Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı (Yüzde, Frekans Ve Ortalama Puanları)

İfadeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Ortalama Puan	Standart Sapma
Öğretmenin geçmişle ilgili anlattığı öyküleri dinleriz	29 %14.3	57 %28.1	51 %25.1	38 %18.7	28 %13.8	2.89	1.26
Tarihte neyin iyi ya da kötü, neyin doğru ya da yanlış olduğu konusunda bilgilendiriliriz	11 %5.4	31 %15.3	54 %26.6	71 %35	36 %17.7	3.44	1.11
Geçmişte olanların farklı açıklamalarını tartışırız	15 %7.4	30 %14.8	64 %31.5	64 %31.5	30 %14.8	3.31	1.12
Belgeler, resimler ya da haritalar gibi tarihsel kaynaklar üzerinde çalışırız	26 %12.8	42 %20.7	53 %26.1	48 %23.6	34 %16.7	3.10	1.27
Tarihi yeniden konuşup kendi yorumlarımızı yaparız	26 %12.8	33 %16.3	65 %32	51 %25.1	28 %13.8	3.10	1.21
Radyo programları, kasetler dinler ya da tarihsel filmler ve video kasetleri izleriz	60 %29.6	46 %22.7	36 %17.7	38 %18.7	23 %11.3	2.59	1.37
Ders kitabı ve/veya basılı çalışma malzemesi kullanırız	22 %10.8	20 %9.9	40 %19.7	56 %27.6	65 %32	3.60	1.31
Rol oynama, yerel projeler yapma ya da müzeleri/tarihi yerleri ziyaret etme gibi etkinliklerde bulunuruz	83 %40.9	51 %25.1	31 %15.3	22 %10.8	16 %7.9	2.19	1.29

Öğretmen adaylarının tarih derslerinin nasıl geçtiği hakkındaki görüşlerini yansıtan Tablo 4 incelendiğinde geleneksel yöntemlerin ağırlığı göze çarpmaktadır. “*Ders kitabı veya basılı çalışma malzemesi kullanırız*” önermesine verilen yanıtların ortalama değeri 3.60 bulunurken; “*Rol oynama, yerel projeler yapma ya da müzeleri/tarihi yerleri ziyaret etme gibi etkinliklerde bulunuruz*” önermesine verilen yanıtların ortalama değeri 2.19 ve “*Radyo programları, kasetler dinler ya da tarihsel filmler ve video kasetleri izleriz.*” önermesine verilen yanıtların ortalama değeri 2.59 olarak bulunmuştur. Bu ortalamalar yenilikçi öğretim yöntemlerinin geleneksel tarih dersi yaklaşımının dışında kaldığını göstermektedir. “*Tarihte neyin iyi ya da kötü, neyin doğru ya da yanlış olduğu konusunda bilgilendiriliriz*” önermesine yaklaşık %53 oranında Katılıyorum ve Tamamen Katılıyorum yanıtının gelmesi tarihin yol gösterici yanını gösterdiği kadar geleneksel değer aktarımında bir araç olarak kullanımını da göstermektedir. “*Geçmişte olanların farklı açıklamalarını tartışırız*” önermesine yaklaşık %45 oranında Katılıyorum yanıtının gelmesi eleştirel bakış açısının geliştirilmesi açısından önemli bir faktördür.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Tarih Derslerinde Üzerine Yoğunlaştıkları Konular Hakkında Görüşlerinin Dağılımı (Yüzde, Frekans Ve Ortalama Puanları)

İfadeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Ortalama Puan	Standart Sapma
Tarihteki temel olgular hakkında bilgi edinmeye çalışırız	6 %3	11 %5.4	40 %19.7	77 %37.9	69 %34	3.94	1.01
Tarihsel olayları insan ve vatandaşlık hakları ölçülerine göre ahlaki açıdan değerlendiririz	7 %3.4	32 %15.8	58 %28.6	77 %37.9	29 %14.3	3.43	1.02
Tüm bakış açılarını dikkate alarak geçmişin nasıl olduğunu kafamızda canlandırmaya çalışırız	11 %5.4	17 %8.4	44 %21.7	73 %36	58 %28.6	3.73	1.12
Yaşadıkları döneme özgü özel durumları ve düşünceleri canlandırarak geçmişteki insanların davranışlarını anlamayı deneriz	12 %5.9	16 %7.9	45 %22.2	73 %36	57 %28.1	3.72	1.13
Tarihi, dünyanın bugünkü durumunu açıklamak ve değişim eğilimlerini kavramak için kullanırız	7 %3.4	20 %9.9	48 %23.6	72 %35.5	56 %27.6	3.73	1.07
Tarihten büyülenir ve onunla uğraşmaktan keyif alırız	16 %7.9	24 %11.8	44 %21.7	67 %33	52 %25.6	3.56	1.21
Toplumumuzun ve ulusumuzun geleneklerini, özelliklerini, değerlerini ve görevlerini tanımayı öğreniriz	5 %2.5	9 %4.4	38 %18.7	75 %36.9	76 %37.4	4.02	.98
Tarihsel kalıntıların ve eski yapıların korunmasına değer vermeyi öğreniriz	9 %4.4	11 %5.4	38 %18.7	70 %34.5	75 %36.9	3.94	1.08

Öğretmen adaylarının tarih derslerinde üzerine yoğunlaştıkları konular hakkında görüşlerini yansıtan Tablo 5 incelendiğinde %74.3 ile en yüksek oranda Katılıyorum yanıtı “*Toplumumuzun ve ulusumuzun geleneklerini, özelliklerini, değerlerini ve görevlerini tanımayı öğreniriz*” önermesine verilmiştir. Bu oran tarih derslerinin kültür aktarım aracı olarak kullanılabilme özelliğini göstermektedir. “*Tarihsel kalıntıların ve eski yapıların korunmasına değer vermeyi öğreniriz*” önermesine %71.4 oranında Katılıyorum yanıtının verilmesi öğretmen adaylarının kültürel mirasa duyarlılık değerine sahip olduklarını göstermektedir. “*Yaşadıkları döneme özgü özel durumları ve düşünceleri canlandırarak geçmişteki insanların davranışlarını anlamayı deneriz.*” önermesine yaklaşık %65 oranında katılıyorum yanıtı verilmesi öğretmen adaylarının sahip olduğu tarihsel empati becerisini göstermektedir.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Türk Tarihini Öğrenme Gereklikleri Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı (Yüzde, Frekans Ve Ortalama Puanları)

İfadeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Ortalama Puan	Standart Sapma
Türk tarihindeki kahramanlıkları ve zaferleri öğrenmek için	7 %3.4	11 %5.4	33 %16.3	67 %33	85 %41.9	4.04	1.05
KPSS ve mesleki yeterlilik sınavlarında gerektiği için	16 %7.9	23 %11.3	36 %17.7	49 %24.1	79 %38.9	3.74	1.29
Kendi kimliğimi oluşturabilmek için	6 %3	16 %7.9	34 %16.7	59 %29.1	88 %43.3	4.01	1.08
Geleneklerimizi, geçmişimizi, dinimizi öğrenmek için	7 %3.4	7 %3.4	22 %10.8	61 %30	106 %52.2	4.24	1.01
İnsanın ve toplumun gelişimini ve değişimini anlamak için	5 %2.5	4 %2	25 %12.3	62 %30.5	107 %52.7	4.29	.93
Dünü ve bugünü anlayıp yarına bilinçli olarak yönelebilmek için	8 %3.9	5 %2.5	22 %10.8	54 %26.6	114 %56.2	4.28	1.02
Dünya ölçeğinde Türkiye'nin yerini belirleyebilmek için	9 %4.4	18 %8.9	19 %9.4	55 %27.1	102 %50.2	4.09	1.16

Öğretmen adaylarının Türk tarihini öğrenme gereklikleri hakkındaki görüşlerini yansıtan Tablo 6 incelendiğinde “KPSS ve mesleki yeterlilik sınavlarında gerektiği için” önermesi %38.9 ile en düşük oranda işaretlenen gereklik olmuştur. Bu durum öğretmen adaylarının tarih bilincine sahip olduğunu göstermektedir. %56.2 ile en yüksek oranda “Dünü ve bugünü anlayıp yarına bilinçli olarak yönelebilmek için” önermesinin işaretlenmiş olması tarih öğrenmenin yol gösterici ve didaktik yönünü vurgulamaktadır. “Dünü ve bugünü anlayıp yarına bilinçli olarak yönelebilmek için” ve “Geleneklerimizi, geçmişimizi, dinimizi öğrenmek için” önermelerinin yüksek oranda tekrar edilmesi tarih biliminin geçmişten hareketle bugün ve yarınımızı şekillendirmekte olduğunun öğretmen adayları tarafından kabul gördüğünü ispatlamaktadır.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Tarih Derslerindeki Başarılarını Değerlendirmeleri Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı (Yüzde, Frekans Ve Ortalama Puanları)

İfadeler	Çok Kötü	Kötü	Şöyle Böyle	İyi	Çok İyi	Ortalama Puan	Standart Sapma
Tarih sınavlarından ya da ödevlerinden çoğunlukla nasıl bir not alırsınız?	3 %1.5	8 %3.9	39 %19.2	95 %46.8	58 %28.6	3.97	.87
Siz tarih öğretmeninize nasıl bir not verirdiniz?	8 %3.9	17 %8.4	45 %22.2	77 %37.9	56 %27.6	3.76	1.02
Çoktan seçmeli sorular ile hazırlanmış tarih sınavlarında ne kadar başarılısınız?	2 %1	11 %5.4	41 %20.2	92 %45.3	57 %28.1	3.94	1.16
Eşleştirme-boşluk doldurma sorularından oluşan tarih sınavlarında ne kadar başarılısınız?	4 %2	13 %6.4	59 %29.1	86 %42.4	41 %20.2	3.72	.92
Kısa cevaplı tarih testlerinde başarınız nasıl olacağını düşünüyorsunuz?	9 %4.4	14 %6.9	47 %23.2	82 %40.4	51 %25.1	3.74	1.04
Klasik tarih sınavlarında ne kadar başarılı olduğunuzu düşünüyorsunuz	9 %4.4	18 %8.9	50 %24.6	71 %35	55 %27.1	3.71	1.09
Performans ve portfolyo gibi alternatif değerlendirme araçlarıyla hazırlanmış tarih sınavlarında başarınız nasıldır?	11 %5.4	15 %7.4	59 %29.1	73 %36	45 %22.2	3.62	1.07

Öğretmen adaylarının tarih derslerindeki başarılarını değerlendirmeleri hakkındaki görüşlerini yansıtan Tablo 7 incelendiğinde öğretmen adayları tarih sınavlarından ya da ödevlerinden çoğunlukla iyi bir not aldıklarını ve çoktan seçmeli sorular ile hazırlanmış tarih sınavlarında başarılı oldukları görülmektedir. Öğretmen adaylarının kendilerini en başarısız buldukları değerlendirme eşleştirme-boşluk doldurma sorularından oluşan tarih sınavları olmuştur. Benzer şekilde alternatif değerlendirme araçlarıyla hazırlanmış tarih sınavlarında da başarısız olduklarını yinelemiştir.

Tablo 8. Öğretmen Adaylarının İlgilendikleri Tarih Dönemleri Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı (Yüzde, Frekans Ve Ortalama Puanları)

İfadeler	Çok Az	Az	Biraz	Çok	Pek Çok	Ortalama Puan	Standart Sapma
Tarih Öncesi Devirler (M.Ö. 3200)	35 %17.2	27 %13.3	49 %24.1	42 %20.7	49 %24.1	3.25	1.52
İlk Çağ (M.Ö. 3200- M.S. 375)	26 %12.8	34 %16.7	59 %29.1	37 %18.2	47 %23.2	3.22	1.32
Orta Çağ (375-1453)	11 %5.4	18 %8.9	55 %27.1	55 %27.1	64 %31.5	3.70	1.16
Yeni Çağ (1453-1789)	19 %9.4	5 %2.5	41 %20.2	73 %36	65 %32	3.78	1.19
Yakın Çağ (1789-)	10 %4.9	11 %5.4	21 %10.3	56 %27.6	105 %51.7	4.15	1.12
20. ve 21. Yüzyıllar	12 %5.9	7 %3.4	19 %9.4	28 %13.8	137 %67.5	4.33	1.15

Öğretmen adaylarının ilgi duydukları tarih dönemlerini yansıtan Tablo 8 incelendiğinde geçmişten günümüze yaklaştıkça ortalamaların arttığı görülmektedir. *20. ve 21. Yüzyıllar* %67.5 Pek Çok cevabı ile birinci sırada; *Yakın Çağ* %51.7 Pek Çok cevabı ile ikinci sırada yer almaktadır. İlginin en az olduğu dönemler ise; 3.22 ortalama ile *İlk Çağ* ve 3.25 ortalama ile *Tarih Öncesi Devirler* olmuştur. Öğretmen adaylarının ilgisinin yakın döneme yaklaştıkça arttığı göz önüne alınarak; tarih öğretiminde çağdaş döneme daha çok yer verilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Tablo 9. Öğretmen Adaylarının İlgilendikleri Tarih Türleri Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı (Yüzde, Frekans Ve Ortalama Puanları)

İfadeler	Çok Az	Az	Biraz	Çok	Pek Çok	Ortalama Puan	Standart Sapma
Sıradan insanların günlük yaşamları	86 %42.4	34 %16.7	38 %18.7	23 %11.3	22 %10.8	2.31	1.39
Krallar, kraliçeler, padişahlar ve diğer ünlü kişiler	11 %5.4	23 %11.3	40 %19.7	63 %31	66 %32.5	3.73	1.18
Kaşifler ve büyük keşifler	9 %4.4	6 %3	34 %16.7	74 %36.5	80 %39.4	4.03	4.03
Savaşlar ve diktatörlükler	6 %3	6 %3	31 %15.3	66 %32.5	94 %46.3	4.16	.98
Uzak yabancı kültürler	12 %5.9	18 %8.9	50 %24.6	62 %30.5	61 %30	3.69	1.16
Ulusların oluşumu	10 %4.9	14 %6.9	47 %23.2	70 %34.5	62 %30.5	3.78	1.10
Demokrasinin gelişimi	12 %5.9	22 %10.8	44 %21.7	59 %29.1	66 %32.5	3.71	1.19
İnsanların çevrelerine etkileri	6 %3	17 %8.4	45 %22.2	65 %32	70 %34.5	3.86	1.07
Tarım, endüstri ve ticaretin gelişimi	11 %5.4	20 %9.9	52 %25.6	66 %32.5	54 %26.6	3.65	1.13
Özel konuların öyküsü (Örn: otomobillerin, camilerin, kiliselerin tarihi, müzik tarihi, spor tarihi vb.)	11 %5.4	17 %8.4	38 %18.7	61 %30	76 %37.4	3.85	1.17
Ailemizin öyküsü	9 %4.4	13 %6.4	26 %12.8	52 %25.6	103 %50.7	4.11	1.13

Tablo 9 incelendiğinde öğretmen adaylarının ilgi duydukları tarih türlerinin ilk sıralarında “Ailemizin öyküsü” ile “Savaşlar ve diktatörlükler” olduğu görülecektir. Sözlü tarih ve yerel tarih çalışmalarında aile öyküsü temel konudur. Tekeli (1998)’e göre içinde macera öğesi taşıyan “Kaşifler ve büyük keşifler” %39.4 yanıtı ile öğrencilerin ilgisi çeken konulardan olmuştur. Öğretmen adayları %37.4 yanıt ile “Özel konuların öyküsü”ne ilgi duyduklarını belirtmişlerdir. Bu yanıt tarih öğretim programlarında pek yer verilmeyen tarih konularına ilgiyi göstermektedir. Öğretmen adaylarının en az ilgisini çeken konu ise “Sıradan insanların günlük yaşamları” olmuştur. Öğretmen adaylarının ilgi duyduğu tarih türlerini incelediğimizde siyasi tarih kadar kültür tarihine de merak duydukları tespit edilmiştir.

Tablo 10. Öğretmen Adaylarının Tarih Derslerinde İlgi Duydukları Konularla İlgili Görüşlerinin Dağılımı (Yüzde, Frekans Ve Ortalama Puanları)

İfadeler	Çok Az	Az	Biraz	Çok	Pek Çok	Ortalama Puan	Standart Sapma
İlkçağ tarihi	16 %7.9	22 %10.8	48 %23.6	49 %24.1	68 %33.5	3.64	1.26
İslamiyetin doğuşu yayılması	12 %5.9	20 %9.9	20 %9.9	50 %24.6	101 %49.8	4.02	1.23
Avrupa tarihi	12 %5.9	18 %8.9	55 %27.1	50 %24.6	68 %33.5	3.70	1.18
Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklular tarihi	8 %3.9	18 %8.9	41 %20.2	48 %23.6	88 %43.3	3.93	1.16
Anadolu Beylikleri tarihi	10 %4.9	16 %7.9	47 %23.2	49 %24.1	81 %39.9	3.86	1.17
Osmanlı tarihi	8 %3.9	9 %4.4	21 %10.3	45 %22.2	120 %59.1	4.28	1.07
Türk yenileşme tarihi	9 %4.4	17 %8.4	40 %19.7	50 %24.6	87 %42.9	3.93	1.16
Türkiye Cumhuriyeti tarihi	0 --	13 %6.4	24 %11.8	41 %20.2	125 %61.6	4.36	.92
İhtilaller ve İnkılaplar	9 %4.4	6 %3	31 %15.3	59 %29.1	98 %48.3	4.13	1.06
Türklerin gelenekleri, değerleri, nitelikleri	5 %2.5	8 %3.9	20 %9.9	54 %26.6	115 %56.7	4.32	.98
Çağdaş dünyayı kavramamıza yardımcı olacak bütün geçmiş olaylar	6 %3	5 %2.5	36 %17.7	69 %34	87 %42.9	4.11	.98
Dünya tarihi içinde farklı kültürlerden insanların ve toplumların davranışı	4 %2	13 %6.4	35 %17.2	57 %28.1	94 %46.3	4.10	1.31
Toplumlar ve devletler arası çatışmalar, savaşlar ve anlaşmalar	6 %3	8 %3.9	35 %17.2	58 %28.6	96 %47.3	4.13	1.02

Tablo 10'a göre öğretmen adaylarının tarih derslerinde ilgi duydukları alanlarla ilgili en fazla tercih edilen seçenekler *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi* ve *Osmanlı Tarihi* olmuştur. *İslamiyetin Doğuşu ve Yayılması* ile *Türklerin Gelenekleri, Değerleri, Nitelikleri* de yüksek oranda tercih edilen seçenekler arasında bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının en az ilgi duydukları konular ise %33.5 yanıtı ile *İlkçağ Tarihi* ve *Avrupa Tarihi* olmuştur. Buradan hareketle öğretmen adaylarının kendi kültürel değerleriyle ve coğrafyalarıyla ilişkilendirdikleri tarih konularına daha fazla ilgi duydukları söylenebilir.

Tablo 11. Öğretmen Adaylarının Osmanlı Tarihinde İlgi Duyduğu Konularla İlgili Görüşlerinin Dağılımı (Yüzde, Frekans Ve Ortalama Puanları)

İfadeler	Çok Az	Az	Biraz	Çok	Pek Çok	Ortalama Puan	Standart Sapma
Osmanlı İmparatorluğu'nun devlet yapısı	13 %6.4	19 %9.4	31 %15.3	54 %26.6	86 %42.4	3.89	1.23
Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasi başarıları	9 %4.4	11 %5.4	25 %12.3	58 %28.6	100 %49.3	4.12	1.10
Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'ya yayılması	7 %3.4	9 %4.4	31 %15.3	46 %22.7	110 %54.2	4.19	1.07
Osmanlı İmparatorluğu'nda kültür ve sanat gelişmeleri	9 %4.4	12 %5.9	25 %12.3	50 %24.6	107 %52.7	4.15	1.12
Osmanlı İmparatorluğu'nda reform hareketleri	11 %5.4	9 %4.4	40 %19.7	58 %28.6	85 %41.9	3.97	1.13
Osmanlı İmparatorluğu'nun askeri başarıları	9 %4.4	6 %3	29 %14.3	47 %23.2	112 %55.2	4.21	1.08
Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemesi ve çöküşü	13 %6.4	24 %11.8	29 %14.3	51 %25.1	86 %42.4	3.85	1.26

Öğretmen adaylarının Osmanlı Tarihinde ilgi duydukları konularla ilgili görüşlerini yansıtan Tablo 11 incelendiğinde *Osmanlı İmparatorluğu'nun askeri başarıları* ve *Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'ya yayılması* en çok ilgi duyulan konular olmuştur. Tarih eğitimimizin siyasi olaylar ve askeri başarılar odaklı yapılması öğretmen adaylarının bu konuları tercih etmesinde bir etken olabilir. *Osmanlı İmparatorluğunun siyasi başarıları* önermesine verilen yanıtların ortalamasının yüksek çıkması da bu etkenle ilişkilendirilebilir. %52.7 ortalama Pek Çok yanıtı ile *Osmanlı İmparatorluğu'nda kültür ve sanat gelişmeleri* de öğretmen adayları tarafından ilgi duyulan konulardan olmuştur. En düşük ortalama ise %41.9 ortalama ile *Osmanlı İmparatorluğu'nda reform hareketleri* olmuştur. İlgi duydukları konuların yakın değerlerde çıkması öğretmen adaylarının Osmanlı tarihine ait bütün dönemlere ilgi gösterdiklerini kanıtlamaktadır. Bu sonuç Tablo 10'da yer alan "*en çok ilgi duyulan dönemlerden birisi Osmanlı Tarihi*"dir bulgusunu da desteklemektedir.

Tablo 12. Öğretmen Adaylarının Türkiye’de Çağdaş Demokrasinin Oluşum Sürecindeki Evrelerin Önemi Hakkında Görüşlerinin Dağılımı (Yüzde, Frekans Ve Ortalama Puanları)

İfadeler	Çok Az	Az	Biraz	Çok	Pek Çok	Ortalama Puan	Standart Sapma
Tanzimat Fermanı (1839)	12 %5.9	14 %6.9	44 %21.7	44 %21.7	89 %43.8	3.90	1.20
Islahat Fermanı (1856)	12 %5.9	17 %8.4	45 %22.2	53 %26.1	76 %37.4	3.80	1.19
Kanuni Esasi (1876)	14 %6.9	10 %4.9	42 %20.7	55 %27.1	82 %40.4	3.89	1.19
Jön Türk devrimi ve II. Meşrutiyet (1908)	8 %3.9	14 %6.9	40 %19.7	61 %30	80 %39.4	3.94	1.10
Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin açılışı (1920)	3 %1.5	4 %2	16 %7.9	30 %14.8	150 %73.9	4.57	.83
Cumhuriyetin kuruluşu (1923)	5 %2.5	2 %1	10 %4.9	21 %10.3	165 %81.3	4.67	.82
Kadınlara oy hakkı ve kadınların TBMM’ye girişi (1935)	5 %2.5	5 %2.5	14 %6.9	23 %11.3	156 %76.8	4.57	.91
Tek dereceli ve çok partili seçimler (1946)	13 %6.4	7 %3.4	31 %15.3	46 %22.7	106 %52.2	4.10	1.17
Demokrat Parti’nin iktidara gelişi (1950)	11 %5.4	13 %6.4	44 %21.7	42 %20.7	93 %45.8	3.95	1.19

Öğretmen adaylarının Türkiye’de çağdaş demokrasinin oluşum sürecindeki evrelerin önemi hakkındaki görüşleri Tablo 12’de yer almaktadır. Öğretmen adayları Türkiye’de çağdaş demokrasinin oluşum sürecinde en önemli evre olarak %81.3 ortalama ile *Cumhuriyetin kuruluşu* yanıtını vermişlerdir. İkinci ve üçüncü sırada *kadınlara seçme seçilme hakkı verilmesi* ve *TBMM’nin açılışı* yanıtları verilmiştir. Bu yanıtlar öğretmen adaylarının meclis ve demokrasi kavramlarını ilişkilendirdiklerini göstermektedir. En düşük oranda yanıt alan seçenekler ise *Islahat Fermanı*, *Jön Türk Devrimi* ve *II. Meşrutiyet* ile *Kanuni Esasi* olmuştur. Bu yanıtlar ise öğretmen adaylarının çağdaş demokrasi kavramı ile özellikle Cumhuriyet Tarihini ilişkilendirdiklerini göstermektedir.

Tablo 13. Öğretmen Adaylarının Cumhuriyet Tarihi Anlatımının Hangi Tarihte Bitmesi Gerektiği Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı (Yüzde, Frekans Ve Ortalama Puanları)

İfadeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Ortalama Puan	Standart Sapma
1938’de Atatürk’ün ölümü ile	121 %59.6	28 %13.8	15 %7.4	15 %7.4	24 %11.8	1.98	1.42
1945’de İkinci Dünya Savaşı’nın sonu ile	117 %57.6	29 %14.3	26 %12.8	13 %6.4	18 %8.9	1.94	1.32
1961 Anayasası ile	116 %57.1	25 %12.3	40 %19.7	15 %7.4	7 %3.4	1.87	1.16
1982 Anayasası ile	109 %53.7	22 %10.8	29 %14.3	22 %10.8	21 %10.3	2.13	1.42
Günümüze kadar getirilmelidir	22 %10.8	6 %3	9 %4.4	19 %9.4	147 %72.4	4.29	1.33

Öğretmen adaylarının Cumhuriyet Tarihi anlatımının hangi tarihte bitmesi gerektiği hakkındaki görüşlerinin dağılımını gösteren Tablo 13'e göre bu tarihin günümüze kadar getirilmesi en çok tercih edilen seçenek olmuştur. Bu yanıt öğretmen adaylarının yaşadığı dönem hakkında bilgi sahip olma isteklerini göstermektedir. Bu bulgu öğretmen adaylarının ilgi duydukları tarih dönemlerini gösteren Tablo 8 ile birlikte değerlendirildiğinde çağdaş tarihin öğretmen adaylarının ilgi alanında önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlar daha önce konuyla ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır. Öneriler kısmında araştırmanın amacı doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlara yönelik öneriler getirilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarih alanının önemini ve hayatlarıyla olan ilgisini kabul etmişler; tarihi yol gösterici, günceli açıklamada yararlı, toplumu yönlendirici, etkileyici, macera ve heyecan kaynağı olarak tanımlamışlardır. Benzer bulgular Baştuğ (1996) 'un çalışmasında da tespit edilmiştir. Baştuğ (1996)'un yaptığı çalışmada da öğrenciler tarihi ilginç bir konu olarak gördüklerini, tarihin günlük hayatta ve modern bir toplumda önemli yeri olduğunu, dünyadaki olayları anlamak için tarihin gerekli olduğunu kabul etmişlerdir. Öğretmen adayları tarihin önemini ve hayatlarıyla olan ilgisini kabul etmişlerdir. Kaya ve Demirel (2008) yapmış oldukları araştırmalarında öğrencilerin tarihin önemi ve hayatlarıyla ilgisini kabul etmelerini yıllarca tarih eğitiminin öğrencinin bugünden ve yaşamından kopuk olduğunu dile getiren eğitimcilerin görüşleriyle çelişir bir olarak nitelemişlerdir. Kaya ve Demirel (2008)'e göre bu sonuç tarih öğretmenlerinin özel gayretlerinden veya okul dışı sosyalleşme vasıtalarından kaynaklanmış olabilir.

Öğretmen adayları tarihin sunuluşunda somut, elle tutulur, gözle görülür şekilde yansıtılmasının önemini vurgulamışlardır. Tarih konularının öğretiminde müzeler ve tarihi yerler, belgeseller, tarihi belge ve kaynaklar, tarihi filmler ve romanların kullanılmasını keyif verici ve güvenilir bulmuşlardır. Ders kitapları ise tarihin sunuluşunda güvenilirlik ve keyif vericilik noktasında en düşük ortalamayı almıştır. Dersin merkezi konumundaki öğretmenlerin anlatımı ise ders kitaplarından daha keyif verici ve güvenilir bulunmuştur. Yılmaz ve Kaya'nın (2011) Sosyal Bilgiler öğretmenleriyle yaptığı çalışmada da benzer bulgular elde edilmiştir. Tarih dersinin ele alınışında tarihe, gerçeğin araştırılacağı bir bilim alanı olmaktan çok kabul edilmiş toplumsal ve siyasal ideolojilerin öğretileceği bir araç olarak yaklaşmaktadır. Böyle olunca da tarih derslerine anlatı yöntemi egemen olmakta, diğer sosyal bilim alanlarıyla ilişkisi kurulmamakta, olguları anlama ve açıklama gayreti içine girilmemektedir. Bu anlatıların kurgusu da dogmatik edalı olmaktadır. Tarih dersi değişik yaklaşımlar karşısında ezbere dayalı, kronolojik bilgilerle yüklü bir ders haline gelmektedir (Tekeli, 1998). Sarıköse (2011)'ye göre; öğretmenin aktif anlatıcı, öğrencinin pasif dinleyici konumunda olduğu derslerde öğrencinin sıkıldığı anda anlatılacak bir menkıbe veya olağanüstü olay onların derse ilgisini çekecek, böylece tarih zevkli bir ders haline gelecek, sonuçta tarih dersi ezberci ve sıkıcı yapısından kurtulmuş olacaktır. (Kabapınar, 2008)'e göre tarih dersi geniş toplum kesimleri tarafından analiz, sentez, karşılaştırma, farklılık ve benzerlik noktalarını görme, yorumlama, neden-sonuç bağlantılarını belirleyebilme gibi bilişsel becerilerin ve zihinsel işlemlerin yer almadığı, olay nakleden bir bilgi yığını olarak anlamlandırılmıştır. Yeşilbursa (2008)'e göre; tarih öğretiminde temel hedef olguları ezberletmekten çok, beceriler olmalı; öğrencilere tarihsel kaynaklar verilerek, onların olguları kendi başına inşa ve keşfetmeleri sağlanmalıdır. Çadircı (1989)'a göre; sağlıklı bir tarih eğitimi verilirse kişinin şahsiyetinin oluşmasına önemli bir katkı sağlanmış olur. Çadircı (1989); uygulamada böyle bir durumun zor olduğu, çünkü birçok bilginin neden sonuç ilişkisi kurulmadan öğrenciye aktarıldığını, öğrencilerin de bu bilgileri ezberleyerek, notunu almanın hesabını yaptığı, olayları yorumlamadığı için kişiliğine çok fazla bir katkı sağlamadığını belirtmiştir. Tobin, Tippins & Gallard (1994)'e göre tarih derslerinin artık bir ezber değil, düşünce dersi olarak algılanması ve öğrencilerden çeşitli olaylarla ilgili yorum ve fikirlerinin alınması gerekmektedir. Ulusoy (2009) araştırmasında öğrencilerin ezberin dışında, olayları, anlaşma maddelerini vb. konuları yorumlamak, düşünmek ve analiz etmek istedikleri sonucuna ulaşmıştır. Gazel ve Yazıcı (2011)'e göre bireyin tarihle ilgili neden

ve nasıl sorularına cevap bulmasında problem çözme yöntemini kullanması gerekebilir. Bunun için problemleri ya da çözümleme yapacağı olayları bütün boyutları ile görmesi ve her problemi ya da durumu kendi zamanı ve şartları içinde düşünmesi gerekebilir. Tam bu noktada belgesel filmler algılamayı kolaylaştıracak bir etki oluşturabilir. Kocabaşoğlu (2000) da tarihin farklı bakış açısı ile, daha ilginç ve olumlu bir içerikle, daha çağdaş yöntem ve tekniklerle hem daha yararlı hem de daha zevkli bir hale getirilebileceğini ifade etmiştir.

Öğretmen adayları tarih derslerinin nasıl geçtiği konusundaki görüşleri ders kitabı veya basılı çalışma malzemesi kullanımında yoğunlaşmıştır. Ulusoy (2009) yapmış olduğu araştırmasında öğrencilerin ders kitabının dışında farklı kaynaklardan anılar, şiirler, romanlar gibi konuyu pekiştirecek kaynaklar kullanılmasını istedikleri sonucuna ulaşmıştır. Tarih derslerinin içeriği noktasında tarih konuları hakkında bilgilendirilmek, geçmişte olanların farklı açıklamalarını tartışmak, tarihsel kaynaklar üzerinde çalışmak, kendi yorumlarımızı yapmak vurgulanmıştır. Öğretmen adayları tarih derslerinin içeriğinde görsel işitsel materyal kullanımı, drama, proje yapma ve müze ya da tarihi alan gezilerine yer verilmediğini ifade etmişlerdir. Tarih derslerinde öğretilecek konunun içeriğine göre; düz anlatım, soru-cevap, problem çözme, gösteri, gözlem gezisi, rol oynama, örnek olay incelemesi, grup tartışması, benzetişim gibi öğretim metodlarının tamamı kullanılabilir. Bu çeşitliliğe rağmen tarih dersleri öğretmen merkezli bir yapıda, düz anlatım yöntemiyle işlenmektedir (Akbaba, 2005). Demircioğlu (2007)'ye göre; tarih öğretimi aracılığıyla çağımız insanının ihtiyaç duyduğu önemli nitelik ve becerilerin bir kısmı öğrencilere kazandırılabilir. Bu ders aracılığıyla, öğrencilere duyuşsal niteliklerin kazandırılmasının yanında; sosyal beceriler, geçmişle bugünü mukayese edebilme, değişim ve sürekliliği algılayabilme, kanıtları değerlendirebilme, eleştirel ve analitik düşünebilme gibi pek çok özelliğin kazandırılması mümkündür. Bu niteliklerin öğrencilere kazandırılabilmesi için, geçmişin bugüne getirilerek tarih derslerinin basit, ilginç ve anlaşılır bir biçimde öğrenilmesine olanak sağlayacak öğretim ortamları düzenlenmelidir (Demircioğlu, 2007). Safran (1993a)'e göre; tarih konularının öğretiminde yalnızca anlatım ya da soru cevap yöntemlerinin kullanılması neredeyse bir gelenek haline almıştır. İsrail, Filistin ve Avrupa'nın 27 ülkesinde (Türkiye Cumhuriyeti dahil), 32.000 öğrencinin ve 1252 öğretmenin katıldığı büyük bir saha araştırması olan "Gençlerin Tarih Bilinci Üzerine Karşılaştırmalı Avrupa Projesi" adlı çalışma da bu düşüncüyü desteklemektedir (Tekeli, 1998). Avrupa Konseyi 31 Ekim 2001 tarihli tavsiye kararında; tarihsel olguları aktarmak, eleştirel ve analitik bir öğrenmeye uygun bir biçimde sunmak için, öğretim materyali olarak mümkün olan en geniş kaynak yelpazesinin kullanılmasının gerekliliğini belirtmiş, daha özelden; halka açık arşivlerden, filmler, belgeseller ve görsel-işitsel ürünlerden, bilişim teknolojisi yoluyla iletilen (bireysel ve kolektif olarak öğretmen gözetiminde incelenmesi gereken) malzemelerden, öğrencilere yakın geçmişlerindeki hadiselerle güncel düzeyde gerçekçi bir bakış açısı kazandıran, Avrupa genelinde kurulmuş her türlü XX. Yüzyıl müzesinden ve tarihi önem taşıyan mekanlardan, yakın geçmişteki tarihsel olayların tanıklarıyla gençler için tarihi canlı kılabilen "tarihin ihmal ederek kaydetmediği" bakış açısı ve perspektifler sunabilen sözlü tarihten yararlanılmasının gerekliliği vurgulanmıştır (Tarih Vakfı, 2002; akt. Akbaba, 2005)

Kabapınar'ın (1991) liselerde müfredat programı ve ders kitapları açısından tarih öğretimi üzerine yaptığı çalışmada İzmir'deki öğrencilere uygulanan ankette "müze, tarihsel çevre vb. gezilerle desteklenen tarih öğretimi daha ilgi çekici olur" önermesine büyük oranda katılım sağlanmıştır. Ulusoy (2009)'a göre öğrencilerin bu konuda istekli olması verimi arttırmak için en önemli etkenlerden biridir. Safran (2006)'nın belirttiği gibi öğrenciler genellikle gerçeklik hissini verdiği, grup içi dinamiği, bilgi ve anlayışlarını geliştirdiği için gezileri yararlı ve eğlenceli bulmaktadır. Ulusoy (2009) yaptığı çalışmada öğrencilerin konular anlatıldıktan sonra öncelikle kendi çevrelerinden başlayarak tarihi mekanları görmelerinin konuları daha iyi anlamalarına yardım edeceğini belirtmiştir. Öner (2015)'in öğretmenlerle yaptığı çalışmada okul dışı tarih öğretiminin öğrenciye kazandırabileceği yararları ilişkin öğretmenler; "bilginin kalıcılığını sağlayacağı, derse ilgiyi arttıracığı ve öğrencilerin tarihsel empati kurabileceği yönünde çeşitli yararlar sağlayacağı" sonucuna ulaşmıştır. Avcı ve Öner (2015)'in yapmış oldukları araştırma sonucunda; öğretmenlerin tarihi mekanlarla öğretimin öğrencilerin bilgilerini somutlaştıracağını ve kalıcı hale getireceğini, yaparak ve yaşayarak öğrenme imkanı oluşturacağını, tarihe merak ve ilgi duyulmasına yardımcı olacağını, kültürel mirasa sahip çıkma ve koruma duygularının gelişeceğini ifade etmişlerdir. Çepni ve Aydın (2015) de araştırmalarında benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Kaya ve Demirel (2008)'e göre

yenilikçi ve öğrenci merkezli tarih öğrenme yöntemleri öğrencilerin tarih derslerine karşı olumlu tutumlar geliştirmelerinde önemli bir yere sahiptir. Müze ziyaretleriyle birlikte, radyo ve kaset dinleme, tarihi film izleme, tarihi belge ve resim gibi tarihi kaynaklar üzerinde çalışma, yerel projeler veya sözlü tarih etkinlikleri öğrencilerin yazılı ve görsel materyalleri, sözlü tanıklıkları analiz ve çözümlene gibi yetenekler geliştirmelerine ve böylece daha sağlam temellere dayalı bir tarih bilinci edinmelerine yardımcı olur.

Öğretmen adayları tarih derslerinde temel kaynak olarak ders kitabı veya basılı çalışma malzemesi kullandıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan araştırmalar ders kitabının kullanılan başlıca materyallerden olduğunu göstermektedir. Kaya ve Demirel (2008)'e göre; öğrenme öğretme sürecinde ders kitaplarının yoğun olarak kullanılmasının nedeni öğretim programlarının bütün öğelerini içermesi özelliğinin olmasıdır. Kılıç ve Seven (2002) tarafından yapılan bir araştırmada ders kitabının ülkemizde en fazla kullanılan araç gereç olduğu ve her ders kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Türkiye’de tarih derslerinin yapılma biçimlerini eleştiren Tekeli (1998); belli bir kitaba bağlı olan, genelde kitabın tekrarı niteliğinde gerçekleşen öğretmen anlatısına dayanan bir tarih dersi pratiği bulunduğunu belirtmiştir. Bu şekilde bir ders öğrenciye ilgi ve araştırma heyecanı aktarmaktan uzaktır, bu sebeple öğrenciler tarih derslerinden sıkılmaktadır. Ulusoy (2009)’a göre sadece ders kitabının kullanılması dersi sıkıcı hale getirebilir ve öğrencilerin ilgisini çekecek, konuyu pekiştirmelerini sağlayacak diğer öğretim materyallerinden faydalanılmamasına sebep olabilir. Teknolojinin gelişmesiyle hemen her çeşit materyalin mevcut olduğu günümüzde bu materyallerin kullanılması artık bir ihtiyaç değil zorunluluktur. Ders kitabının öneminin azalması, anlatı kalitesinin geliştirilmesi, müze ve tarihi yer gezileriyle TV belgesellerinin kullanımının artırılması tarih eğitiminin hem güvenilirliğini hem de çekiciliğini arttıracaktır. Böyle olunca da tarih bilincinin oluşumuna katkısı yüksek olacaktır (Tekeli, 1998).

Öğretmen adaylarının Türk tarihini öğrenme gereklilikleri hakkındaki görüşlerinin analizi sonucunda en düşük ortalama *"KPSS ve Mesleki Yeterlilik Sınavlarında gerektiği için"* önermesinde tespit edilmiştir. Bu durum öğretmen adaylarının tarih bilincine sahip olduğunu göstermektedir. Benzer bir sonuç Demircioğlu (2006)'nın lise öğrencilerinin tarih dersinin amaçlarına yönelik görüşlerini incelediği çalışmasında da görülmüştür. Lise öğrencileri tarih öğretimi amaçları arasında *"tarih dersinin sınavlarda yarar sağlayacağı"* önermesini en son sıraya koymuşlardır. Tarih öğrenme gerekliliği olarak tarih biliminin yol gösterici ve didaktik yönü, bugünü ve yarını şekillendirici özelliği, kültürel kimlik oluşturma özelliği vurgulanmıştır. Demircioğlu ve Tokdemir (2008)'e göre kültürel kimliğin kazanılmasında tarih eğitiminin rolü büyüktür. Kültürel kimlik, insanın içinde yaşadığı sosyal grubu, onun değer yargılarını ve yaşayış tarzını gönüllü olarak benimseyerek sahip olduğu kimliktir. Geçmişten bugüne tarih eğitimine önemli görevler yüklenmiştir. Tarih dersi, siyasi ve ideolojik olarak kullanılmasının yanında çok uzun bir süre kültür aktarımının yapıldığı temel derslerden birisi olarak görülmüştür (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Tekeli (1998)'in yapmış olduğu araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmış; Tekeli (1998) Türk tarihini öğrenmenin en önemli 3 gerekçesini *"Dünü ve bugünü anlayıp geleceği yönlendirebilmek, ...Geleneklerimizi, geçmişimizi, dinimizi öğrenmek, ...İnsan ve toplumun gelişimini ve değişimini anlamak...."* şeklinde sıralamıştır. Bu sonuçlar Safran (1993a) ve Demircioğlu (2006)'nın çalışmalarının sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Her iki çalışmada öğrenciler, tarih öğrenmenin en önemli amacını geçmiş öğrenmek olarak ifade etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının ilgi duydukları tarih dönemleri incelendiğinde günümüze yaklaştıkça ilgi oranının arttığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının ilgisinin yakın döneme yaklaştıkça arttığı göz önüne alınarak; tarih öğretiminde çağdaş döneme daha çok yer verilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Ulusoy (2009)'a göre öğrenciler güncel konuları ve günümüze yakın konuları daha çok sevmekte; geçmişe, en eskiye gidildikçe konuları sevmemekte ve ilgi duymamaktadırlar. Öğretmenlerin eski dönemlere ait belgeler, efsaneler, çeşitli materyaller kullanmaları ve öğrencilerin dersin işlenişine aktif olarak katılması ile bu konulara karşı daha fazla ilgi duymaları sağlanabilir.

Öğretmen adaylarının ilgi duydukları tarih türleri konusunda aile öyküleri ile savaşlar ve diktatörlükler, kaşifler ve keşifler ilk sıralarda yer almaktadır. Tekeli (1998)'e göre; kaşifler ve keşiflerin ilgi çekiciliğinin nedeni içinde macera ögesi taşınmasıdır. Kaya ve Demirel (2008) savaşlar ve diktatörlüklere duyulan ilgiyi geleneksel tarih anlayışının bilinçaltımızda bıraktığı bir etki olarak

yorumlamışlardır. Ulusoy (2009)'a göre; öğrenciler tarih derslerinde savaşların işlenmesinden rahatsızlık duymamaktadırlar, ancak özellikle savaş sonlarında imzalanan anlaşmaların maddelerini ezberlemekten rahatsızlık duymaktadırlar. Öğretmen adaylarının ilgi duyduğu tarih türlerini incelediğimizde siyasi tarih kadar kültür tarihine de merak duydukları tespit edilmiştir.

Öğretmen adayları tarih derslerinde ilgi duydukları alanlarla ilgili Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Osmanlı Tarihi, İslamiyetin doğuşu ve yayılması ile Türklerin Gelenekleri, değerleri, nitelikleri konularını tercih etmişlerdir. Buradan hareketle öğretmen adaylarının kendi kültürel değerleriyle ve coğrafyalarıyla ilişkilendirdikleri tarih konularına daha fazla ilgi duydukları söylenebilir. Öğretmen adaylarının tarihe duyduğu ilgi güncel ve kendi kimliğiyle özdeşleştirdiği konulara dönük olduğu tespit edilmiştir. Bu görüş tarih derslerinin kültür aktarım aracı olarak kullanılabilme özelliğini göstermektedir. Ayrıca siyasi tarih konularına kıyasla kültür tarihi konuları daha ilgi çekici bulunmaktadır. Ulusoy (2009) tarafından yapılan bir araştırmada öğrencilerin tarih derslerinde kültür konularının işlenmesi ile ilgili olumlu düşünceler besledikleri, kültür konuları sayesinde tarih derslerinin daha eğlenceli geçtiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları Türkiye'de çağdaş demokrasinin oluşum sürecindeki evrelerin önemi konusunda TBMM'nin açılışı, Cumhuriyetin kuruluşu ve kadınlara seçme seçilme hakkının verilmesini vurgulamışlardır. En düşük oranda yanıt alan seçenekler ise Islahat Fermanı, Tanzimat Fermanı, II. Meşrutiyet ve Kanuni Esasi olmuştur. Bu yanıtlar öğretmen adaylarının çağdaş demokrasi kavramı ile özellikle Cumhuriyet tarihini ilişkilendirdiklerini göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir. Bunlar:

- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üniversitede aldıkları derslerde uygulanan öğretim yöntemlerinin, onların sosyal bilgilerin/tarihin ortaokul düzeyindeki öğretiminin nasıl olabileceğine ilişkin algılamalarını da etkilemektir. Bu noktadan hareketle öğretmen adaylarının üniversitede aldıkları tarih derslerinde Sosyal Bilgiler Öğretim Programının hedeflediği kaynak/kant temelli öğretim ve çoklu bakış açılarına göre düzenlenmelidir.
- Müfredat programları çağdaş ve görsel tarihi içerecek, yerel ile sözel tarihe yer verecek şekilde hazırlanmalı, müze gezileri arttırılmalıdır.
- Öğretim sürecinde öğrencilerin ilgi, istek ve gelişim düzeyleri dikkate alınmalı ve öğrencileri aktif kılacak yöntemlere ağırlık verilmelidir.
- Tarih öğretiminin ülkemizdeki öğrencilerde ne tür davranış değişiklikleri meydana getirebileceğine yönelik araştırmalar yapılmalı ve bu araştırmalar desteklenmelidir.

KAYNAKLAR

- Akbaba, B. (2005). İnkılap tarihi öğretiminde fotoğraf kullanımı. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 65-78.
- Ary, D., Jacobs, L.C., Sorensen, C. & Razavieh, A. (2006). *Introduction to research in education*. United States: Thomson Wadsworth.
- Avcı, C. ve Öner, G. (2015). Tarihi mekanlar ile sosyal bilgiler öğretimi: sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüş ve önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (USBES Özel Sayısı I), 108-133.
- Baştuğ, H. (1996). *Kırıkkale il merkezi lise ve dengi okullarında tarih dersine yönelik öğrenci tutumlarının değerlendirilmesi*. (Gazi Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale.
- Bloom, B. (1995). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*. (Çev. Durmuş Ali Özçelik), İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.
- Çadırcı, M. (1989). Türkiye'de tarih öğretimi üzerine konuşmalar. *Bilim ve Sanat Dergisi*, 4 (24).
- Çepni, O. ve Aydın, F. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf dışı okul ortamlarına ilişkin görüşleri. *International Journal of Social Science*, 39, 317-335.
- Demircioğlu, E. (2016). Teacher candidates' attitudes to using oral history education. *Journal of Education and Training Studies*, 4(6), 184-191.

- Demircioğlu, İ. H. (2005). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Demircioğlu, İ. H. (2006). Lise öğrencilerinin tarih dersinin amaçlarına yönelik görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 153-164.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 77-93.
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 69-88.
- Dilek, D. (2002). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi*. PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Gazel, A. A. ve Yazıcı, S. (2011). Tarih öğretiminde belgesel film kullanılmasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *EÜSBED*, 4(1), 97-110.
- Kabapınar, Y. (1991). *Müfredat programı ve ders kitapları açısından ortaöğretim’de (lise)tarih öğretimi*. (Dokuz Eylül Üniversitesi Basılmamış Yüksek lisans Tezi), İzmir.
- Kabapınar, Y. (2008). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilimlerin/tarihin metodolojisi ve dersin öğretim amaçlarına ilişkin görüşleri: “ötekiler” üzerinden “biz”i değerlendirmek. Mustafa Safran ve Dursun Dilek (Edt.). *21. Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi* içinde, (316-329), Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul.
- Karabağ, G. (2002). Tarih öğretmeninin mesleki bilgi ve becerilerini şekillendiren unsurlar. *G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 211-215.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kaya, R. ve Demirel, M. (2008). Lise 3. sınıf öğrencilerinin tarih derslerindeki ilgi alanları (Erzurum Örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 163-177.
- Kılıç, A. ve Seven, S. (2002). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Pegem A Yayınları, Ankara.
- Kocabaşoğlu, U. (2000). “İlköğretim okulları ve liselerde tarih eğitimi (açılış konuşması)”. *Türkiye’de ilk ve ortaöğretim düzeyinde tarih öğretiminin yeniden yapılandırılması*. (2-3 Aralık 2000 ODTÜ, Ankara), Tarih Vakfı Yayınları: İstanbul.
- MEB (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler 6-7. sınıf programı*. MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MEB (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar)*. MEB, Ankara.
- Miller, B. C. (1996). *Aile araştırma yöntemleri*. Çev: Dinçay Köksal, TC. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara.
- Öner, G. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “okul dışı tarih eğitimi”ne ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 4(1), 89-121.
- Özbaran, S. (2003). *Güdümlü tarih*. Cem Yayınevi, İstanbul.
- Paykoç, F. (1991). *Tarih öğretimi*. Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- Safran, M. (1993a). *Ortaöğretim kurumlarında tarih öğretiminin yapı ve sorunlarına ilişkin bir araştırma*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Safran, M. (1993b). Lise öğretmen ve öğrencilerine göre tarih dersinin amaçları. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, (35-46).
- Safran, M. (2006). *Tarih eğitimi makale ve bildiriler*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Sarıköse, B. (2011). Tarih öğretiminde menkıbelerin kullanılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 311-321.
- Şimşek, A. (2010). Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarih öğretimine ilişkin tutumları. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1), 181-203.
- Tekeli, İ. (1998). *Tarih bilinci ve gençlik, karşılaştırmalı Avrupa ve Türkiye araştırması*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Tekeli, İ. (2002). *Yaratıcı ve çağdaş bir tarih eğitimi için: ilköğretimde ve liselerde tarih eğitiminin yeniden yapılandırılması konusunda kuramsal bir çerçeve*. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

- Tobin, K., Tippins D. J. & Gallard, A. (1994). *Research on instructional strategies for teaching science*. in: Gabel DL (Ed). New York: MacMillan.
- Ulusoy, K. (2009). Lise öğrencilerinin tarih derslerinin işlenişi ile ilgili düşünceleri (Ankara örneği). *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (1), 417-434.
- Yeşilbursa, C. C. (2008b). Tarihi yerlerle tarih eğitimi: bir kılavuz örneği. *Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, 563-568, (<http://www.acikarsiv.gazi.edu.tr/index.php?menu=2&secim=10&YayinBIK=2269#>) adresinden 29.10.2019 tarihinde indirilmiştir.)
- Yılmaz, K. ve Kaya, M. (2001). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih algısı ve tarih öğretimine pedagojik yaklaşımları. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (6), 73-95.

Social Studies Teacher Candidates History Awareness and Interests in History Courses

Ceren Utkugün^{1†}, Mehmet Kürşat Koca¹
¹Afyon Kocatepe University

Extended Abstract

The aim of this research is to determine the history awareness and the interests of the teachers who continue their education in the Department of Social Studies Education. The expression “examining the interaction of human beings with their social and physical environment in the context of past, present and future” in the definition of Social Studies course emphasizes that the task of gaining awareness of history is given to social studies course at primary and secondary school level. The main skills in the social studies curriculum such as time and chronology perception, continuity and change perception and culture and Heritage Learning area are mainly aimed at gaining the knowledge and skills of history science to the younger generations. Therefore, Social Studies is the course that will give individuals the consciousness of these values and history when they are most open to acquiring the values about the society in which they live. The perception of history and the consciousness of history of the future teachers who will fulfill this task is very important in achieving the goals of teaching. We generally place a positive value on individuals' awareness of history in the world and in our society. So we want young people who are growing up to be conscious of history. The behavior of teachers teaching the nature of sensory input for a field, as determined by the direction and depth of relevant subject that will rule the action for the field of teaching/learning activities and, hence, are expected to affect students attitudes and behaviors toward the subject area. Therefore, the teacher who will teach history must have an interest in history, a positive attitude and a self-belief that they can teach the field of study of history.

This study is a descriptive field research aimed at doing due diligence. The Working group was formed by easy-to-access case sampling from purposeful sampling types. In this context, the research was completed in the 1st part of the Social Studies Education Department of the University of Turkey in 2018-2019 academic year., 2., 3. and 4. there were 203 candidates of teachers who studied in their classes. During the data collection phase of the research, a questionnaire developed using the Turkish application questions of the “comparative European project on Youth Awareness of history” was used. The original survey has 60 main titles. In this study, 12 main headings consisting of 115 articles which are suitable for the purpose of the research were used. 27 of the 115 articles in question were removed from the survey by expert opinion, 9 new articles were added and 4 articles were rearranged. Thus, a survey form consisting of 97 items was obtained. Descriptive statistics were used in the analysis of research data. The data were analyzed using the SPSS (Statistical Packages for the Social Sciences) Program and the percentage and frequency values were calculated.

According to the results of the study, the candidates accepted the importance of the field of history and its relevance to their lives. Teachers who describe history as a guide, useful in a daily statement, guiding the community, impressive, a source of adventure and excitement have emphasized the importance of reflecting history in a concrete, tangible and visible way in their presentation. They found the use of museums and historical sites, documentaries, historical documents and sources, historical films and novels to be enjoyable and reliable in the teaching of history subjects. Textbooks, on the other hand, have received the lowest average in terms of reliability and enjoyment in the presentation of history. The expression of the teachers at the center of the course was found to be more enjoyable and reliable than the textbooks. Teacher candidates' views on how history lessons go are concentrated in the use of textbooks or printed study materials. As a result of an analysis of teacher candidates' views on the requirements of learning Turkish history, the lowest average was found in the proposition "as required in KPSS and vocational qualification exams". This situation shows that the candidates for teachers have history awareness. The areas of interest of the teachers in history courses are focused on the subjects they associate with their own cultural values and geography. When examining the historical periods of interest of teacher candidates, it was determined that the interest rate increased as it approached the present day. Considering that the interest of the prospective teachers has increased as we approach the recent period, the importance of giving more place to the contemporary period in the teaching of history is revealed.

Key words: History awareness, History teaching, Social Studies, Teacher candidate.

[†]Corresponding Author: *Ceren Utkugün, Afyon Kocatepe University, cerendemirdelen@hotmail.com*